

Svenska Arméns utveckling från 2026 och framåt

av Jonny Lindfors

Résumé

The article discusses the current situation of the Swedish Army and its future development needs. The starting point in 2026 is that four brigades, divisional command and the Gotland combat group are established and that most of the ordered equipment is available or on its way. The commitment as a framework nation for an FLF brigade in Finland is demanding and requires the entire 1st Division to be utilised over time. The Army must become division-centric and interoperable in multi-domain operations, while tactics and organisation are adapted based on experiences from Ukraine. The conclusion is that the Army needs three divisions, a reinforced combat group on Gotland and a multinational army corps staff, supported by permanent military bases and a robust territorial defence.

ARMÉNS NUVARANDE ORDERLÄGE är att genomföra det försvarspolitiska inriktningsbeslutet från 2024 (FB 24). FB 24 innebar för Armén en resurssättning och expansion av försvarsbeslutet 2020 som stipulerade att strukturen för fyra brigader, en stridsgrupp på Gotland och en divisionsledning ska skapas utöver återetableringen av K4, I13, I21 med Jämtlands Fältjägarbatal och A9. I FB 24 tidsätts att två brigader ska vara organiserade och utbildade 2028 samt övriga i allt väsentligt klara 2030. Därtill beslutades om utökning av krigsorganisationen med ett mindre antal krigsförband i form av divisionsförband samt territorialförsvarförband och militärregionförband. Utöver ovanstående genomförs ett antal tilläggsuppdrag där stödet till Ukraina och bidraget till Nato:s kollektiva avskräckning är centralt.

Sedan försvarsbeslutet har även ett antal planeringsuppgifter givits samt ett antal förstärkningspaket tillförts Försvarsmakten. Ett av de senaste förstärkningspaketen hand-

lar om att stärka förmågan till att bekämpa drönare (C-UAS).

Startläget år 2026 är att samtliga fyra brigader är etablerade vid sidan av divisionsledningen och stridsgrupp Gotland. De återetablerade regementena levererar på en utbildningsnivå som överstiger den förväntade i FB 20 trots att permanent infrastruktur saknas på alla platser utom vid K4 i Arvidsjaur.

Nästan all materiel för den beslutade krigsorganisationen finns eller är beställd hos försvarsindustrin via Försvarets Materielverk. Större materiel- och ammunitionsleveranser förväntas påbörjas under 2026 vilket utmanar oss när det kommer till infrastruktur.

Parallellt pågår även ett antal större stushöjande program där samtliga befintliga stridsvagnar stushöjs till motsvarande Leopard 2A8, pansarterrängbil 203 och 360 renoveras, bandvagn 206 livstidsförlängs och kompletteras med en större mängd splitter-skyddade bandvagnar, BV410. Även den be-

fintliga flottan av stridsfordon 90 kommer att renoveras för att öka tillgängligheten och hantera obsolescens i reservdelsbeståndet.

Artillerisystem till samtliga brigader och divisionen är beställda jämte modernt bataljons- och brigadluftvärn. Det omfattar en spännvidd från buret luftvärn i form av den polsktillverkade MANPAD'en Piourun som främst är till för våra fristående bataljoner, via den senaste versionen av RB70 till tysktillverkade IRIS/T SLS och IRIS/T SLM.

Sammantaget ger det en god mix av höjdtäckning, men alltjämt en för kvalificerad och dyr ammunitionsportfölj för enklare mål som de attack- och spaningsdrönare vi ser på stridsteknisk nivå i Ukraina.

I detta sammanhang kommer en större mängd beställd telekrigsutrustning tillsammans med aktiva och passiva sensorer att vara en viktig beståndsdel för att fortsätta utvecklingen av motmedel som är kostnads-effektiva.

En stor mängd logistikfordon, hanteringsutrustning, sjukvårdsutrustning, förnödenheter och ammunition är också beställd och förbandssätts i brigadunderhållsbataljonerna, divisionens logistikbataljon samt vid militärbasernas logistikenheter.

*En hög och ökande
insatsfrekvens skapar vältränade
förband.*

Personellt är Arméns förband relativt väl uppfyllda med soldater, men en kontinuerlig utökning av antalet krigsförband tillsammans med behovet av nya kompetenser innebär att förbandsomsättningen behöver fortgå. Yrkes- och reservofficerskårerna är fortfarande i behov av antalsmässig utökning. Även inom detta område finns en god trend då våra militärhögskolor och stridsskolor

är fullbelagda och går på högtryck. Som vanligt infinner sig även här ett moment 22 där vi behöver bemanna skolorna med fler av våra bästa yrkesofficerare för att kunna utöka kullarna. Detta kan dock inte ske på bekostnad av minskad värnpliktsutbildning eller beredskapsaktiviteter, därav moment 22.

När det kommer till faciliteter finns en omfattande infrastrukturskuld att hantera parallellt med återetableringen av regementen. Markverkstäder, övnings- och vårdhallar samt förråd är ofta byggda för storleksmässigt mindre och enklare materielslag, kaserner har avvecklats och anpassats för att kunna hantera såväl anställda som värnpliktiga soldater. Antalet förläggningsplatser för värnpliktiga är just nu en begränsning för hur stora värnpliktskullar armén kommer att kunna ta in bortom 2032. Därtill tillkommer behovet av att kunna förlägga allierade förband under längre perioder vid övningar och operationer.

Armén nyttjas

En faktor som ofta glöms bort i debatten kring tillväxthastighet är av helt naturliga skäl nyttjandegraden av Arméns förband inom ramen för beredskap och operationer.

Samtidigt som vi har begränsningar avseende tillgänglighet på materiel i väntan på att leveranser av beställd och renoverad utrustning, har vi en ständigt pågående insatsverksamhet.

Det rör sig om allt ifrån omfattande utbildningsstöd till Ukraina, säkerhetsoperationer på svenskt territorium, vårdlandsstöd och deltagande i de avskräckningsaktiviteter som genomförs inom alliansen.

En hög och ökande insatsfrekvens skapar vältränade förband med en kärna av anställda soldater och befäl som har god interoperabilitet avseende personlig färdighet, procedurer och taktik.

Nyttjandegraden av Arméns förband står dock som ovan nämnt i motsats till förmågan att snabbt öka volymen värnpliktiga med bibehållen kvalitet på utbildningen, både avseende tillgängliga utbildningsbefäl och materielsystem. Detta är dock ett relativt snabbt övergående problem.

4-I-I men I9 regementen, skolor och centra

Armén har en underutnyttjad struktur i grundorganisationen.

Att endast producera fyra brigader, en stridsgrupp på Gotland, samt armégemensamma förband i form av en jägarbataljon, två norrlandsjägarbataljoner, två luftvärnsbataljoner, en underrättelsebataljon, en säkerhetsbataljon, en MP bataljon, Livbataljon, en skyttebataljon, ett ammunitionsröjningskompani och ett CBRN kompani, några divisionsförband, tre Fältsjukhusbataljoner och ett antal MR förband är inte ett optimalt nyttjande av den relativt robusta struktur som finns på plats.

Med tillförd materiel och en ökad befälskader går det att skapa en avsevärt större krigsorganisation och funktionsbredd på relativt kort tid utan att etablera nya regementen i grundorganisationen. Det absolut snabbaste sättet att på kort sikt utöka befälskadern är genom att komplettera med tillsvidareanställda gruppbefäl och soldater i vissa instruktörsbefattningar. Detta skulle även bidra till möjligheten att bemanna skolor och lindra det ovan beskrivna moment 2.2.

Operationsområden

Arméns taktiska planering fokuserar efter inträdet som allierad på fler geografiska platser. Det faktum att Sverige sedan slutet av 2025 tillhör Joint Operational Area North West (JOA NW), skapar en tyngdpunktsförskjutning mot norr där landkorridoren

mellan Sverige och Ryssland finns tillsammans med Nato:s längsta del av landgränsen mot Ryssland. Samtidigt har Sverige ett nationellt intresse samt en både historisk och geografisk koppling mot de tre baltiska staterna. Detta innebär att Armén även har uppgiften att bidra till avskräckning och försvar i Lettland.

Därtill kommer ansvaret att bidra till 360°-perspektivet i alliansen där sannolikt ytterligare förbandsinsatser kan komma att läggas till de redan pågående enskilda insatserna i form av: OP Althea i Bosnien, KFOR i Kosovo, EUTM-Somalia, OIR samt NMI i Irak, UNMOGIP i Pakistan, UNTSO i Syrien och Israel, NNSC i Korea, samt de olika stödsatserna till Ukraina. I närtid har även närvaro på Grönland aktualiserats även om det i skrivande stund handlar om återförsäkran och att visa närvaro.

En tyngdpunktsförskjutning mot norr där landkorridoren mellan Sverige och Ryssland finns tillsammans med Nato:s längsta del av landgränsen mot Ryssland.

Om vi sedan vänder tillbaka till de geografiska områden som pekas ut som särskilt viktiga i FB 20 kan konstateras att betydelsen av dessa – och ytterligare områden i Sverige accentuerats av alliansens operationsplanering.

I propositionen från 2020 konstaterade försvarsberedningen att *Stockholmsområdet, Gotland, sydöstra Sverige, Öresundsregionen, Västkusten med Göteborg, västra Svealand samt delar av Jämtlands och Norrbottens län är strategiskt viktiga för försvaret av Sverige i händelse av en kris eller krig*. Kommande Försvarsberedning har all anledning att överse dessa områden i ljuset av vår nya kontext

som allierade och de planer som vårt territorium nu är en del av.

Forward Land Forces och Ramverksnation

Redan tidigt i processen mot att bli allierade stod det klart att Sverige avsåg att bidra med förband till en av de Forward Land Forces (FLF) brigader som överenskommit i samband med Madrid Summit 2022. Danmark, som tidigt engagerat en bataljon, och Kanada i rollen som ramverksnation för brigaden i Lettland var drivande för att även Sverige skulle växeltra med Danmark och sända en bataljon vartannat halvår.

Uppgiften i Lettland har tilldelats 7 brigaden som är under uppbyggnad och behöver understöd med att lösa uppgiften över tid. Det innebär att K3 med 31. Jägarbataljonen kommer att genomföra en av de kommande rotationerna.

Under 2024 ställde även Finland frågan om Sverige kan utgöra ramverksnation för en FLF-brigad med bland annat Finland som operationsområde. Detta har processats i Natostrukturen på såväl politisk som militär nivå och planen är just nu att skapa ett multinationellt stabselement som grupperas i Finland. Den bataljon som ska kunna skalas upp till brigad utgörs däremot endast av svenska förband som grupperas i Boden men står under Natobefäl. Kopplat till FLF-Finland kommer även ett antal nationer att bidra med stabsofficerare och en intensifierad övningsverksamhet. Bland dessa nationer återfinns än så länge Storbritannien, Frankrike, Italien, Island, Norge och Danmark även om fler nationer så som Tyskland och Turkiet visat tydligt intresse.

Det tydligt uttalade kravet från Nato är att multinationalt i en FLF-brigad lägsta ska utgöras av en hel bataljon per sändande

nation. Vissa undantag kan göras för exklusiva resurser som attackhelikopterförband, raketartilleri eller luftvärn.

Åtagandet som ramverksnation är en stor uppgift som kommer att kräva att 1 Divisionen med både 4 och 19 brigaderna nyttjas för att över tid ställa en bataljon under Natobefäl med resten av brigaden i hög beredskap och dessutom facilitera övriga nationers avskräcknings- och övningsaktiviteter i regionen.

Svenska armén måste bli divisionscentrisk.

För att skapa perspektiv är det nyttigt att jämföra vilka andra nationer som utgör ramverksnationer: Kanada, Frankrike, Italien, Spanien, Storbritannien, Tyskland, Ungern (i Ungern) och USA. Vi kan konstatera att det är stora nationer med arméer som är avsevärt större än Sveriges vilket borde stämma till viss eftertanke kring uppgiftens magnitud och därmed påverkan på armén och Försvarsmakten.

Division och kårens roll

Svenska armén måste bli divisionscentrisk och det saknas en armékår på nordkalotten. För att kunna genomföra strid på det sätt och geografiska djup och i de domäner som dagens stridsfält kräver måste tydliga ansvarsområden och resursnivåer nyttjas.

I korthet innebär detta att brigadens uppgift i huvudsak endast är att föra den nära striden och vinna duellen mot en på förhand, av högre ledningsnivå försvagad fiende. I kontexten kallas detta för ett "kill contract". Det vill säga att kårnivån och divisionsnivån disponerar exklusiva resurser med lång räckvidd och åtar sig att genom samtida effekter i alla domäner¹ reducera

fiendens stridsvärde så att brigaderna når lokal överlägsenhet.

För svensk del så innebär det att vi minst måste vara interoperabla i denna typ av multidomänoperationer när det kommer till procedurer, konnektivitet och doktrin. Men ambitionen är att kunna bidra till effekterna genom verkansdelar, sensorer och synkronisering, initialt på divisionsnivå, men i framtiden även på kårnivå.

På divisions- och kårnivå innebär detta även att stabsarbetet måste förhålla sig till Warfighting Functions² eller Joint Functions³ som är två dialekter av samma metod. Vikten av att få ihop sensorsamordningen och knyta detta till bekämpning är central. I divisionsstaben återfinns även JAGIC (Joint Air Ground Integration Cell) som ett fundament i Targeting Processen samt med möjlighet till lufttrumssamordning. För att kunna upprätthålla operationstempot krävs utöver logistikförband även förband som står för skyddet av divisionens och kårens bakre område.

Att inte förhålla sig till övriga domäner och skapa lokal överlägsenhet i såväl mark, luft, cyber, rymd och det elektromagnetiska spektret innebär en oerhört hög risktagning för en brigad som manövrerar på dagens transparenta- och mångdimensionella slagfält. Således måste divisions- och kårnivån finnas på plats för att omhänderta såväl djup som området bakom brigaderna samtidigt som vi fortsatt måste utveckla krigsförband som vinner duellen i den förbittade närstriden.

Uthållighet och Taktikanpassning

Området bakom brigaderna i alliansens östra flank inklusive Gotland måste rustas för att vara den källa till uthållighet som behövs. Det krävs en förstärkning av lagerdjup, transportkapacitet och ledning av

transporter genom svenskt territorium och vidare österut. Men framför allt krävs förband för att lösa av de brigader och den division som först sätts in. Konsekvensen av att inte kunna lösa av förband i strid är att dessa snabbt förbrukas. Kontentan är alltså att det behövs ytterligare en division i den nordliga riktningen och därför bör det skapas en Infanteridivision i Mellansverige samt en lättare Mekaniserad division i syd.

Det behövs ytterligare en division i den nordliga riktningen och därför bör skapas en Infanteridivision i Mellansverige samt en lättare Mekaniserad division i syd.

Förutom att kunna lösa av förband österut krävs även ett avsevärt utökat skydd av svenskt territorium i form av bevakning, eskort, luftförsvar, telekrig och ledning för dessa. Här är även de helikopterskvadroner som Flygvapnet utbildar för krigsuppgifter inom armén en viktig resurs för att snabbt kunna förflytta trupp, förnödenheter eller ammunition. Med den snabba teknikutveckling som pågår kommer helikopterförbanden även att kunna utgöra ”moderskepp” för lansering av drönarsvärmar.

Även på svenskt territorium måste brigader och fristående bataljoner inordnas i en divisionskontext för att kunna bidra till synkroniseringen av effekter i alla domäner. Hemvärnet löser redan i dag de högst prioriterade bevakningsuppgifterna och bör fortsätta nyttja sina unika styrkor genom lokal anknytning, kort beredskapstid samt god kännedom om normalbilden.

Vidare behöver förutom en ökad uthållighet, även taktikanpassning och anpassning av materiel och organisation genomföras i ett ökande tempo. Nyttjandet av drönare och

luftdomänen i Ukraina är bara ett exempel, men det ger oss lärdomar som att tältförläggning, tross-slingor, överlämningsplatser, stabsplatser på det sätt vi historiskt organiserat oss, inte fungerar i de frontnära sammanhangen. Tillförsel av hagelvapen och en anpassning av skjututbildningen till att innehålla bekämpning av luftmål är en annan uppenbar förändring som måste genomföras.

Det mest centrala är dock att skapa förutsättningar för att snabbt inhämta, förstå och dra slutsatser av rysk materiel och taktik för att omsätta det i egen taktik och teknikutveckling. Teknisk Taktisk Analyssektion (TTAS) behöver helt enkelt återuppstå med uppdraget att förändra taktik, stridsteknik, skjutregler och tekniska krav.

Vad behöver Armén bli i framtiden

Slutsatserna av texten ovan är att armén behöver bli minst dubbelt så dödlig för motståndaren som den är i dag. Vi kan aldrig skapa en numerär överlägsenhet som utstår ett ryskt utnötningsskrig. Alltså måste vi skapa överlägsenhet genom att skjuta längre än fienden och träffa högvärdiga mål. För att kunna göra detta så måste vi ha en bättre lägesuppfattning i nära realtid. Det innebär att vi måste se längre och mer med alla våra sensorer, oavsett om de finns på, över eller under ytan eller i det elektromagnetiska spektret. Sensordata måste fusioneras och göras tillgängliga för alla som behöver den i syfte att ge en så heltäckande bild som möjligt.

Men fusionerade sensordata blir väldigt snabbt ohanterlig och obegriplig genom sin omfattning. För att kunna nyttja all data behövs stöd för att förstå snabbare, besluta snabbare och verkställa effekt mot prioriterade mål snabbare än Ryssland. Här krävs

att vi snabbt tar till oss det stöd Artificiell Intelligens kan erbjuda redan idag.

På samma tema behöver vi även öka förståelsen till egen överlevnad dels genom taktik, fortifikatoriska skydd och teknikutveckling, dels genom att aktivt jobba med signaturanpassning, skenmål och vilseledning. Sannolikt kan vi inte undgå upptäckt, men genom att försvåra klassificering och därmed sänka takten för ryskt målval kan vi avsevärt förbättra förutsättningarna för egen överlevnad.

”Armén behöver bli minst dubbelt så dödlig för motståndaren som den är i dag.”

För att dessutom minska chanserna för fiendliga förbands överlevnad måste vi skapa så kallade ”Convergence Windows” genom samordning av effekter från alla domäner i syfte att förblinda och slå kraftsamlat i tid och rum.

Trots kraven på ökad samordning måste vi för egen överlevnad skapa mindre staber med en signatur som inte avslöjar att det är en ledningsplats. Även här är konnektivitet, AI-stöd och mixed-reality något som kommer att tillåta mindre staber i fronten mer syftande till det personliga ledarskapet än den detaljerade samordning som kan göras på större avstånd.

Även avseende logistiken måste signaturen anpassas och det logistiska fotavtrycket minska. Det låter sig inte göras enbart med stöd av AI. Här krävs snarare att organisationen på stridande förband anpassas utifrån försörjningsbarhet, att större del av logistiken kan uppträda utanför vägnätet och att ammunitionsvolym och drivmedelsförbrukning kan hållas nere.

Önskedrömmen är en kombination av IKEA’s platta paket och Amazon’s snabba och tillförlitliga leveranser och den samman-

tagna prisbilden. Här kan AI tillsammans med det faktum att vi är först i den terräng vi ska försvara, ge oss ett försprång genom träffsäkra prognoser avseende förnödenheter och reservdelar samt upplagstjänst och robusta civila servicenätverk redan i fredstid. Ammunitionskostnaderna måste även de tryckas ned genom att nyttja den befintliga kommersiella teknologi som gör att man med enklare vapen kan ha hög träffsannolikhet och långa bekämpningsavstånd i kombination med rimlig kostnad – ”Precision Mass”.

Som ovan nämnt måste armén bli större för att trovärdigt kunna lösa uppgifterna. Vi bör skapa ytterligare två divisioner genom att i huvudsak paketera om befintliga krigsförband, men även genom att skapa Infanteri- och enklare säkerhetsförband för skydd, bevakning, eskort, luftförsvar, telekrig, sjukvårdstransport och betjäning av övergångsområden.

Divisionernas initiala indelning skulle kunna vara en division i norra Finland. En division i Mälardalen, beredd att avlösa divisionen i norr samt en tredje division i södra Sverige med uppgiften att skapa uthållighet för bataljonen i Baltikum och försvara viktiga knutpunkter i Skåne och på västkusten. Gotland kräver en särlösning och bör förutom en förstärkning av stridsgruppen även ha en ledningsförmåga som kan ta emot al-

lierade förband och skapa den konvergens av effekter i alla domäner som krävs för försvaret av- och striden från Gotland.

Som nämnts ovan saknas även en kårstruktur enligt Natostandard i norr. Där en multinationell kår med svenskt huvudmannskap bör vara en ambition om vi på ett trovärdigt sätt ska ta ansvaret som Nordens största land.

Slutligen måste ”OrgE” och Garnisoner stå tillbaka för organiseringen av stående militärbaser med tillhörande beredskapsförband som utgör kärnan i såväl logistiken som förmågan till världlandsstöd och force-rad produktion.

Den nya ramsan att lära sig om Armén utvecklingsbehov är således 3+1+1+ Militärbaser: Tre Divisioner, en förstärkt stridsgrupp på Gotland och en multinationell armékårstab av Natostandard med tillhörande funktionsförband där våra jägar-, underrättelse- och säkerhetsförband har en central roll parallellt med sensorer och långräckviddiga system. Till detta krävs robust logistik byggd på en kärna av stående militärbaser kompletterat med förmåga till kvalificerat egenskydd genom territorialförband och hemvärn.

Författaren är generalmajor, arméchef och ledamot av KKrVA.

Noter

1. De domäner som avses är mark, luft, sjö, cyber, rymd samt i detta fall även det elektromagnetiska spektret och informationsmiljön.
2. U.S. Army ADP 3-0, s 17 ff. Command & Control, Intelligence, Movement and Maneuver, Fires, Protection, Sustainment.
3. Nato AJP 3.0, s 48 ff, Command & Control, Intelligence, Manoeuvre, Fires, Force Protection, Sustainment, Information, CIMIC.